

Nevysvetliteľná
logika
môjho
života

BENJAMIN ALIRE SÁENZ

Nevysvětlitelná
logika
mého
života)

! Nevysvet

logika

litelná

môjho

života)

BENJAMIN ALIRE SÁENZ

slovar

Copyright © 2017 by Benjamin Alire Sáenz
Published by special arrangement with Clarion Books, an imprint
of Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company.
Translation © Katarína Figová 2018
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Z anglického originálu
Benjamin Alire Sáenz: The Inexplicable Logic of My Life,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Clarion Books, New York 2017,
preložila Katarína Figová.
Zodpovedná redaktorka Silvia Barčák
Editorka Dana Brezňanová
Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava v roku 2018.
Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tlač FINIDR, s. r. o., Český Tešín

Cena uvedená na obálke knihy je nezáväzným
odporúčaním pre konečných predajcov.

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
ISBN 978-80-556-3696-2
www.slovart.sk

*Mojej mladšej sestre Glorii, ktorú som mal ako chlapec
veľmi rád. A ktorú mám ešte radšej ako muž.
Na pamiatku mojej staršej sestry Lindy,
ktorá dokázala čeliť utrpeniu s gráciou.*

Prolog

MOJA SPOMIENKA JE TAKMER AKO SEN: ŽLTÉ LISTY babkinho morušovníka padajú z neba ako obrovské snehové vločky. Svieti novembrové slnko, veje chladný vánok a popoludňajšie tieň tancujú spôsobom, ktorý je ďaleko za hranicami môjho chlapčenského chápania. Babka spieva niečo v španielčine. Žije v nej viac piesní, ako je listov na jej strome.

Popadané lístie zhrabúva na kopy. Keď je hotová, zohne sa ku mne a zapne mi kabát. Pozrie sa na pyramídu z lístia, potom do mojich očí a povie: „Skoč!“ Ja sa rozbehnem a skočím do listov voňajúcich po vlhkej zemi.

Celé popoludnie sa kúpem v listí.

Keď sa unavím, babka ma vezme za ruku. Cestou do domu zastanem, pozbieram zopár kúskov zo zeme a rukami päťročného chlapca jej ich podám. Vezme krehké listy a pobožká ich.

Je šťastná.

A ja? Nikdy som nebol šťastnejší.

Spomienku si uchovávam na bezpečnom mieste vo svojom vnútri. Vyberiem ju a pozerám sa na ňu, keď to potrebujem. Ako by to bola fotografia.

Prvá časť

Možno som nikdy nemal poňatie, kto naozaj som.

Život sa začína

NA OBLOHE SA ZBIEHALI MRAKY A VO VZDUCHU bolo cítiť dážď. Keď som vyšiel z dverí, na tvári som pocítil chladný vánok. Leto bolo dlhé a lenivé, plné horúcich dní bez dažďa.

Letné dni sa však už skončili.

Bol tu prvý školský deň. Maturitný ročník. Vždy ma zaujímal, aké je to byť maturantom. A teraz som to mal zistiť na vlastnej koži. Život sa začína. Aspoň tak to hovorievala moja najlepšia kamarožka Sam. Vedela všetko. Keď máte najlepšiu kamarátku, ktorá vie všetko, ušetrí vám to kopec roboty. Ak máte akúkoľvek otázku, stačí, keď sa na ňu obrátite, a poskytne vám všetky potrebné informácie. Niežeby bol život o informáciách.

Sam bola múdra ako ďas. Vedela toho veľa. Naozaj veľmi veľa. Nielenže vedela, ale aj *cítila*. Človeče, fakt cítila. Niekedy som mal pocit, že myslí, cíti a žije za nás oboch.

Sam vedela, kým je.

No ja som si tým až taký istý nebol. Občas to s emóciami preháňala, bolo to s ňou ako na hojdačke. Niekedy bola ako búrka. Inokedy nežná sviečka, ktorá prežiari tmavú miestnosť. Občas ma tak trochu privádzala do šialenstva. Ale vďaka tomu všetkému – emocionálnosti, neustále sa meniacej nálade a tónu hlasu – vyrerala vždy plná života.

So mnou to bolo inak. Rád som zachovával pokoj. Myslím, že sa tomu hovorí sebaovládanie. Ale niekedy som mal pocit, že vôbec nežijem. Možno som potreboval Sam, pretože v jej prítomnosti som sa aj ja cítil plný života. Asi to nie je logické, ale možno sa logika preceňuje.

A tak v prvý školský deň, ktorý mal byť začiatkom našich životov, som cestou k Saminmu domu viedol sám so sebou tento rozhovor. Každý deň sme spolu chodievali do školy. Pešo. Ach jaj. Otec mi vždy pripomínal, že auto nepotrebujem. „Máš nohy, nie?“ Mám ho rád, ale jeho zmysel pre humor ma vždy nenadchýna.

Len čo som prišiel k Saminým dverám, napísal som jej: *Som tu!* Neodpísala.

Stál som tam a čakal. A poznáte to, zmocnil sa ma čudný pocit, že už nič nebude ako predtým. Sam takéto pocity nazývala zlá predtucha. Vraj by sme im nemali veriť. Keď sme boli deviataci, navštívila vešticu, vďaka čomu sa z nej okamžite stala cynička. Napriek tomu ma ten pocit zožieral, pretože som chcel, aby veci ostali, ako sú – svoj život som mal rád taký, aký bol. Kiežby všetko mohlo ostať ako doteraz. Kiežby. Viete, nechcel som so sebou viesť tento rozhovor, a ani by som ho nebol viedol, keby mala Sam pojem o čase. Presne som vedel, čo robí. Nikdy sa nevedela rozhodnúť, čo si obuje. A keďže dnes bol prvý školský deň, naozaj na tom záležalo. Sam a jej topánky.

Keď konečne vyšla z domu, akurát som písal Fitovi. Drámy, ktoré Fito prežíval, sa od Saminých dosť líšili. Nikdy som nezažil chaos, aký Fito musel prežívať každý deň, ale myslím, že to zvládol bravúrne.

„Čau,“ pozdravila ma Sam, prešla okolo mňa a očividne jej bolo jedno, že na ňu čakám. Mala na sebe modré šaty, zladené s bato-

hom, náušnice sa hojdali v jemnom vánku. A topánky? Sandále. Sandále? Obyčajné sandále z Targetu, a ja čakám celú večnosť?

„Nádherný deň,“ nadhodila s úsmevom, plná entuziazmu.

„Sandále?“ ja na to. „Kvôli nim som čakal?“

Nenechala sa vyvieť z miery. „Sú perfektné.“ Venovala mi ďalší úsmev a pobožkala ma na líce.

„A to bolo za čo?“

„Pre šťastie. Začíname maturitný ročník.“

„Maturitný ročník. A potom čo?“

„Výška!“

„Už zase. Celé leto sme nehovorili o ničom inom.“

„Blbosť. Ja som hovorila. Ty si bol pri tých rozhovoroch duchom neprítomný.“

„Vážne to boli rozhovory? Podľa mňa skôr monológy.“

„Už sa cez to prenes. Výška! Život, zlato!“ Zdvihla päst do vzduchu.

„Hej. Život,“ odvetil som.

Vrhla na mňa jeden zo svojich pohľadov. „Prvý deň. No tak to poďme roztočiť.“

Usmiali sme sa na seba a vydali sa na cestu. Začať žiť.

Prvý školský deň bol úplne obyčajný. Zvyčajne som mal prvý deň rád – všetci v nových šatách, s optimistickými úsmevmi, hlavy plné skvelých myšlienok, pozitívny prístup sa len tak vznášal vo vzduchu ako balóny naplnené héliom, a k tomu povzbudivé slogany: *Nech je tento rok najlepší!* Učítelia nás presviedčali, že všetci máme na to, aby sme to dotiahli ďaleko, v nádeji, že nás motivujú naučiť sa aspoň niečo. Možno nás len chceli prinútiť zmeniť správanie. Povedzme si úprimne, mnohí z nás to potrebovali. Sam ho-

vorievala, že deväťdesiat percent študentov strednej školy El Paso by potrebovalo terapiu zameranú na poruchy správania.

Tento rok som na zážitky z prvého dňa proste *nemal* náladu. Vôbec. No a, samozrejme, na prípravných seminároch z angličtiny predou mnou sedela Ali Gomezová, už tretí rok za sebou. Ach, Ali, vždy sa so mnou snažila flirtovať v nádeji, že jej pomôžem s úlohami. Alebo ich spravím za ňu. Ako keby sa to mohlo niekedy stať. Netuším, ako sa mohla dostať do prípravného seminára. Bola živým dôkazom toho, aký pochybný je náš vzdelávací systém. Nuž, taký bol prvý školský deň. O-by-čaj-ný.

Až na to, že Fito sa neukázal. Mal som oňho strach.

Jeho mamu som stretol len raz a pôsobila dojmom, že v skutočnosti nežije na tejto planéte. Všetci jeho starší bratia nechali školu, aby sa opájali povzbudivými látkami, a nasledovali tak mamín príklad. Keď som ju stretol, oči mala podliate krvou a bez života, vlasy strapaté a smrdela. Fitovi to bolo hrozne trápne. Chudák chlapec. Fito. No dobre, pravda je, že som si vždy o všetkých robil starosti. A neznášal som to.

So Sam sme sa po našom obyčajnom prvom školskom dni vracali domov. Zdalo sa, že sa schyľuje na dážď, a ja som, tak ako väčšina puštných tvorov, dážď miloval. „Vzduch krásne vonia,“ poznamenal som.

„Vôbec ma nepočúvaš,“ ona na to. Už som si zvykol na nahneváný tón, ktorým so mnou občas hovorila. Stále mlela o kolibríkoch. Bola do nich zbláznená. Dokonca mala aj tričko s kolibríkom. Sam a jej obdobia. „Ich srdcia urobia až tisícvestošesťdesiat úderov za minútu.“

Usmial som sa.

„Som ti na smiech,“ hnevala sa.

„Vôbec nie,“ bránil som sa. „Len som sa usmieval.“

„Poznám všetky tvoje úsmevy a toto bol posmešný úsmev, Sally.“ Sam ma začala volať Sally, keď sme boli siedmaci, lebo hoci sa jej moje meno, Salvador, páčilo, tvrdila, že je pre chlapca ako ja príliš. „Budem ťa volať Salvador, keď sa staneš mužom – a, zlato, od toho máš ešte poriadne ďaleko.“ Nemohla ma proste volať Sal ako všetci ostatní, teda okrem otca, ktorý ma volal Salvie. Jednoducho si zvykla volať ma Sally. Neznášal som to. Ktorý normálny chalan by chcel, aby ho volali Sally? (Niežeby som sa považoval za *normálneho*.) Viete, Sam nemôžete niečo len tak zakázať. Ak jej poviete, aby niečo nerobila, deväťdesiatšesť percent času to robiť bude. Na jej tvrdohlavosť je každý krátky. Len sa na mňa pozrela a z jej pohľadu som vyčítal, že sa s tým jednoducho budem musieť zmieriť. Takže pre Sam som bol Sally.

Vtedy som ju začal volať Sammy. To bol môj spôsob, ako jej to vrátiť.

Teraz ma však zahrňala základnými štatistickými údajmi o kolibríkoch. Začínala byť na mňa naštvaná a obviňovala ma, že ju neberiem vážne. Neznášala, keď ju niekto nebral vážne. TU ŽIJE VÝZNAMNÁ ŽENA. To mala nalepené na skrinke v škole. Podľa mňa v noci nespala, aby mohla vymýšľať podobné slogany. Dokázal som pochopiť to *významná*. Dá sa povedať, že v nej naozaj čosi bolo. No poznamenal som, že ak mám ja ďaleko od toho byť mužom, ona má ešte ďalej od toho, aby bola ženou. Nestretlo sa to s pochopením. Vrhla na mňa pohľad, ktorý hovoril: Sklapni.

Kráčali sme ďalej a ona neprestajne rozprávala o kolibríkoch. Potom ma začala poučovať o mojej chronickej neschopnosti počúvať ju. Hlavou mi prebleslo: *Páni, keď sa Sam rozbehne, vážne ju*

nič nezastaví. Fakt mi začínala liezť na nervy. Nakoniec som ju musel, proste *musel*, prerušiť. „Prečo sa vždy do mňa navážaš, Sammy? Pozri, fakt si nerobím srandu. Ako keby si nevedela, že nie som práve na čísla. Ja a čísla, *no bueno*. Keď rozprávaš o štatistikách, strácam niť.“

Ako hovorieval môj otec, Sam bola „nezastaviteľná“. Začala odznova, ale tentoraz som ju neprerušil ja, ale Enrique Infante. Vynoril sa spoza nás a z ničoho nič mi skočil rovno pred ksicht. Pozrel na mňa, prst mi zabodol do hrude a povedal: „Tvoj oco je buzerant.“

Niečo sa vo mne pohlo. Zdvihla sa vo mne obrovská nekontrolovateľná vlna a narazila na útes môjho srdca. Zrazu som nebol schopný formulovať slová a, neviem, nikdy som nebol taký našťvaný a vlastne ani netuším, čo sa dialo, pretože na hnev som fakt nebol zvyknutý. Bolo to, ako keby Sal, ktorého poznám, zmizol a namiesto neho prevzal kontrolu nad mojím telom iný Sal. Pamätám si bolesť, ktorá prenikla moju päť, keď som zasiahol Enriqueho Infanteho do tváre. Všetko sa udialo tak zrazu, ako keď udrie blesk, akurát že neudrel z neba, ale odniekiaľ z môjho vnútra. Pri pohľade na krv, ktorá sa mu rinula z nosa, som cítil, že žijem. Vážne, taký som mal pocit. A to ma vydesilo.

Bolo vo mne niečo, čo ma desilo.

Potom si už len pamätám, ako som hľadel na Enriqueho ležiaceho na zemi. Moje pokojné ja bolo späť. No dobre, nebol som *po-kojný*, ale minimálne som bol schopný slov. A povedal som: „Môj otec je človek, ktorý má meno. Volá sa Vicente. Takže ak ho chceš nejako volať, nazývaj ho jeho menom. A *nie je* buzerant.“

Sam na mňa len hľadela. Pozrel som na ňu. „No, toto sme tu ešte nemali,“ poznamenala. „Čo sa stalo s tým dobrým chlapcom? Netušila som, že to v sebe máš – niekoho udrieť.“

„Ani ja som to netušil,“ odvetil som.

Sam sa na mňa usmiala. Trochu zvláštnym úsmevom.

Pozrel som sa na Enriqueho. Chcel som mu pomôcť vstať, ale vôbec o to nestál. „Choď do riti,“ zavrčal a pozbieral sa zo zeme.

Sam a ja sme sa pozerali, ako odchádza. Otočil sa a ukázal mi prostredník.

Stál som ako obarený. Otočil som sa na Sam. „Niekedy možno netušíme, čo sa v nás skrýva.“

„To je fakt,“ súhlasila. „Myslím, že v našom vnútri sa toho skrýva veľa.“

„Možno by to malo ostať skryté.“

Pomaly sme sa pobrali domov. Dlho sme nič nevraveli a to ticho medzi nami bolo znepokojivé. Potom Sam konečne prehovorila: „Pekný spôsob, ako začať maturitný ročník.“

Roztriasol som sa.

„No tak, no tak,“ upokojovala ma. „Nevravela som dnes ráno, že to roztočíme?“

„Vtipné,“ odsekol som.

„Vieš, Sally, dostal, čo si zaslúžil.“ Venovala mi jeden zo svojich úsmevov. Jeden z tých, ktoré vraveli: Nechaj to plávať. „Dobre, dobre, nemal by si chodiť po ulici a mlátiť ľudí. *No bueno*. Možno sa v tebe skrýva zlý chlapec, ktorý čaká, aby sa prejavil.“

„Tss, no určite.“ Nahováral som si, že to bol len chvíľkový skrat. Ale niečo mi našepkávalo, že má pravdu. Aj keď len spoľovice. Vyviedlo ma to z miery. Možno mala Sam pravdu o tom, čo sa v nás skrýva. Koľko tam toho ešte je?

Zvyšok cesty domov sme kráčali potichu. Keď sme sa blížili k jej domu, navrhla: „Poď, kúpim ti kolu.“ Občas som si dal kolu. Dá sa povedať, že na mňa pôsobila upokojujúco.

Sedeli sme na obrubníku a popíjali nápoje.

Keď som Sam odprevadil domov, objala ma. „Všetko bude dobré, Sally.“

„Vieš, že zavolajú môjmu otcovi.“

„Jasné, ale pán V. je v pohode.“ Sam volala môjho otca pán V.

„Hej, ale pán V. je náhodou aj môj otec – a otec je proste otec.“

„Všetko bude dobré, Sally.“

„Hej,“ odvetil som. Niekedy som sa zmohol len na bezduché *hej*.

Ako som tak kráčal domov, pred očami som mal stále nenávisť pohľad Enriqueho Infanteho. V ušiach mi stále znelo *buzerant*.

Môj otec. Môj otec *nebol* to slovo.

Nikdy ním nebol. V živote.

Zrazu hlasno zahrnelo a začalo liať.

Vôbec som nevidel pred seba, búrka všetko zahaľovala. So sklonenou hlavou som kráčal ďalej.

Proste som kráčal.

Cítil som, ako moje oblečenie nasiaknuté dažďom oťaželo. A prvýkrát v živote som sa cítil sám.

Ja. Otec. Problémy.

VEDEL SOM, ŽE SOM V PORIADNEJ KAŠI. V TOTÁLNEJ kaši. Fakt v sračkách. Môj otec vošiel do izby. Vedel byť prísny, ale vždy bol pokojný a *nikdy nekričal*. Moja sučka Maggie ležala vedľa mňa na posteli. Vždy vedela, kedy mi je nanič. A tak sme tam ležali, Maggie a ja. Dalo by sa povedať, že som sa ľutoval. Bol to pre mňa zvláštny pocit, pretože ľutovať sám seba určite nepatrilo medzi moje záľuby. To bola skôr Samina parketa.

Otec odsunul stoličku od stola a sadol si. Usmial sa. Ten úsmev poznám. Tak sa usmieval vždy pred vážnym rozhovorom. Rukou si prehrabol tmavé vlasy popretkávané šedinami. „Práve mi volali zo školy.“

Odvrátil som zrak.

„Pozri sa na mňa,“ požiadal ma.

Pozrel som sa mu do očí. Hodnú chvíľu sme na seba hľadeli. Bol som rád, že nevidím hnev. A potom prehovoril: „Salvador, nie je v poriadku ubližovať ľuďom. A určite nie je v poriadku mlátiť ich do tváre.“

Keď ma oslovil *Salvador*, vedel som, že je to vážne. „Ja viem, oci. Ale ty nevieš, čo povedal.“

„To ma nezaujíma. Nikto si nezaslúži, aby si ho fyzicky napadol len preto, že sa ti nepáči, čo povedal.“